

1 Resolusjon

2 Bedre lokalsamfunn med Høyre

4 INNLEDNING

5 Høyre vil skape gode lokalsamfunn med muligheter for alle. Det er når vi spiller på lag
6 mellom frivilligheten, næringslivet og offentlig sektor at vi skaper gode lokalsamfunn. Høyre
7 tror på enkeltmenneskets evne og lyst til å stå på egne bein. Det er vår oppgave å sørge for
8 at alle kan leve gode liv, uansett utgangspunkt. Vi streber ikke etter likhet, men etter å gi
9 folk like muligheter.

10 Høyre skal være folkets stemme inn mot kommunen, ikke være kommunens stemme ut til
11 folket. Vi leter etter grunner til å si ja, ikke grunner til å si nei. Vi heier på alle gode krefter og
12 ideer som stadig gjør Norge til et bedre land å vokse opp i.

13 Norske fylker og kommuner står overfor en rekke utfordringer i tiden som kommer, men
14 samtidig store muligheter til å skape vekst, konkurransekraft, gode velferdstilbud og bedre
15 lokalsamfunn.

16 Handlingsrommet i økonomien blir mindre, noe som kan føre til reduksjon i frie inntekter,
17 og strammere budsjetter. For å fortsatt kunne levere gode kommunale tjenester må det
18 arbeides med å forbedre og effektivisere tjenestene, og øke inntektsgrunnlaget gjennom en
19 aktiv næringspolitikk.

20 Høyre mener at generalistkommunesystemet er et godt utgangspunkt for utvikling av
21 kommunesektoren. Det betyr at alle kommunene har de samme oppgavene uavhengig av
22 størrelsen på, og antall innbyggere i kommunen. Det bringer samtidig med seg noen
23 utfordringer da det er store forskjeller mellom kommunene. For å gjennomføre dette er det
24 viktig å videreføre kommunereformen for å få større og mer robuste kommuner med tilgang
25 på god fagkompetanse.

26 Høyre mener at fylkeskommunen må legges ned og at det er tilstrekkelig med to
27 forvaltningsnivåer i Norge: stat og kommune. Fylkene og kommunene må de kommende
28 årene håndtere det grønne skiftet, utdanne og tiltrekke seg kompetanse og arbeidskraft, og
29 utvikle et aldersvennlig og inkluderende samfunn. Dette krever løsninger som setter
30 menneskene først og gir alle like muligheter til å lykkes.

31 I årene fremover vil det bli sterkt press på velferdstjenestene i kommunene. En aldrende
32 befolkning og færre unge i yrkesaktiv alder vil gi noen særlige utfordringer. Da er det viktig
33 at vi lar alle gode krefter få bidra til det beste for innbyggerne.

34 Oppgaver løses best av de som kjenner de lokale forholdene og som påvirkes mest av
35 beslutningene som tas. For at innbyggere over hele landet skal få tilgang på gode tjenester,
36 må alle kommuner være i stand til å levere tilpassede tjenester av god kvalitet. Da må

37 kommunene oppleve et stort lokalt handlingsrom og tydelig myndighet til å ta valg sammen
38 med, og på vegne av sine innbyggere.

39 Mange sliter med å komme inn på boligmarkedet. Boligpriser, renter og bokostnader øker.
40 Det bygges ikke nok i flere byer og vekstområder, samtidig som strengt regelverk, rigide
41 reguleringer og mangel på tilgjengelig areal for å bygge boliger gjør at det tar lang tid å
42 bygge, og prisen blir høyere. Kommunesektoren sitter på mange av de viktigste
43 virkemidlene for å løse utfordringene og øke regulerings- og byggetempoet.

44 Et av de største skillene i samfunnet går mellom de som har, og ikke har jobb. Gjennom en
45 god utdannings- og kompetansepolitikk og en effektiv integrering som leder til jobb og
46 selvstendighet bidrar til at alle kan leve sitt beste liv og sikre bærekraft i økonomien.

47 [God styring og ledelse av kommunene](#)

48 Kommunene må få mer frihet til å løse oppgavene de har ansvar for. Detaljerte statlige krav
49 og forventninger går utover kommunenes handlingsrom og mulighet til å levere tjenester
50 tilpasset innbyggernes behov.

51 Kommunereformens intensjon er å styrke kommunene, øke det lokale selvstyret og sørge
52 for at flest mulig oppgaver løses nær innbyggerne. Høyre vil ha kommuner som setter
53 mennesker foran system, og prioriterer løsninger som gjør hverdagen enklere for
54 innbyggere og næringsliv. Kommunene skal ha en ansvarlig og forutsigbar økonomisk
55 styring.

56 Høyre vil:

- 57 • at kommunene må få flere insentiv for god og effektiv drift.
- 58 • bruke anbudsprosesser mer effektivt, og legge til rette for bruk av innovative
59 anskaffelsesprosesser hvor også små- og mellomstore bedrifter kan delta.
- 60 • åpne for at kommunene som ønsker det kan innføre en "turistskatt".
- 61 • fortsette kommunereformen og avvikle fylkeskommunen.
- 62 • sørge for at kommunen oppfattes som en positiv medspiller gjennom å møte
63 utviklere og søkere med en konstruktiv holdning, effektiv saksbehandling,
64 forutsigbarhet og avklaringer av problematiske forhold tidligere i søknadsløpet.
- 65 • at innbyggere og andre interessenter må sikres tidlig medvirkning i
66 utbyggingsprosjekter.
- 67 • at det innføres en maksfrist for saksbehandling.
- 68 • styrke den lokale selvbestemmelsen over egen by og stedsutvikling.
- 69 • videreutvikle samhandlingsreformen for at tjenester skal kunne leveres nærmere
70 innbyggeren.
- 71 • gjennomføre frikommuneforsøk.
- 72 • styrke lokalt selvstyre ved å redusere muligheten statlige myndigheter, herunder
73 statsforvalteren, har til innsigelser i saker som er viktige for lokalsamfunnene.

74 En politikk for utvikling av distriktene og byene

75 Norge er et langstrakt land med mangfoldige ressurser, som har tjent oss godt i alle tider.
76 Folk bor der det finnes ressurser og tjenester, slik skal det fortsette å være også i fremtiden.
77 Høyre vil ha vekst og utvikling i hele Norge. Spennende arbeidsplasser, gode
78 velferdstjenester, gode bymiljøer og satsing på samferdsel er forutsetningen for attraktive
79 lokalsamfunn.

80 Mye går bra i distrikts-Norge, men flere distriktskommuner opplever fraflytting, og en
81 hovedutfordring for distriktsnæringslivet er mangel på kompetent arbeidskraft til å fylle
82 jobbene som er der. Det er viktig å sikre desentraliserte og fleksible utdanningstilbud av høy
83 kvalitet, og attraktive lokalsamfunn med gode velferdstjenester.

84

85 En tydelig trend i befolkningsutviklingen i Norge, og verden, er sentralisering og
86 urbanisering. Det vil si at innbyggerne i stadig større grad bor nærmere hverandre og flytter
87 inn til byområder og tettsteder. Dette er en trend som har foregått over lang tid, helt siden
88 begynnelsen av 1800-tallet. Veksten i antall innbyggerne i disse områdene tar med seg både
89 muligheter og utfordringer. I distriktsområder kan dette føre til demografiske endringer
90 gjennom en sterk vekst i antall eldre og en begrenset vekst eller nedgang i yngre
91 aldersgrupper.

92 De største hindrene for vekst og verdiskaping er høye skatter, omfattende reguleringskrav i
93 arealpolitikken, uforutsigbare rammevilkår og mangel på riktig kompetanse. Skal vi legge til
94 rette for at det skapes flere jobber må vi gjøre noe med det som bedriftene opplever som
95 hindringer. Høyre ønsker et næringsliv som blomstrer over hele landet.

96 Høyre vil:

- 97 • fortette utbyggingen rundt kollektivknutepunkter.
- 98 • oppfordre kommuner til å gjennomføre lokale områdesatsinger i områder der
99 utfordringer vokser frem.
- 100 • fjerne leilighetsnormen og myke opp byggeteknisk forskrift for å tillate flere og
101 mindre leiligheter i egnede områder, herunder sentrumsområdet, bydelssentra og
102 områder rundt universitet, høyskoler og fagskoler.
- 103 • det skal legges til rette for nye boligkjøpermodeller som for eksempel leie-til-eie- og
104 deleie.
- 105 • når kommunen ikke behandler byggesakssøknader innen fristen, skal gebyret først
106 reduseres kraftig og deretter frafalles.
- 107 • ha en aktiv stedsutvikling for mer levende bydeler og tettsteder med lett
108 tilgjengelige helhetlige funksjons- og servicetilbud i nærmiljøene. Det skal sikres en
109 god variasjon av boliger, næring, sosiale formål og offentlig tilgjengelighet i nye
110 prosjekter.
- 111 • legge til rette for utbygging av digital infrastruktur og utvikling av ny
112 kommunikasjonsteknologi, som reduserer avstandsulemper i distriktene.

- 113 • jobbe for å redusere byggesaksgebyrer.
- 114 • prøve ut en ordning hvor private initiativ rettet mot boligbygging for unge og
- 115 studenter får tilgang til Husbanklån.
- 116 • øke tilskuddet til utleieboliger gjennom Husbanken.
- 117 • fjerne forbudet mot å drikke alkohol på offentlig sted.
- 118 • avvikle statsforvalterens godkjenningsordning for turistkommuner og overlate til
- 119 kommunen selv å bestemme hvorvidt det skal være tillatt med søndagsåpne
- 120 butikker i hele, eller deler av, kommunen.
- 121 • Videreutvikle regionale samarbeid om bærekraftig arealbruk, med
- 122 beslutningsprosesser som styrker lokaldemokratiet og hvor statlige og regionale
- 123 myndigheter først og fremst er støttespillere og samarbeidspartnere.
- 124 • Innføre ordning med automatisk fornyelse av skjenkebevillinger.
- 125 • se hvordan Husbanken kan brukes som hjelpemiddel for å motivere unge til å kjøpe
- 126 bolig i kommuner som sliter med fraflytting.

127 Skole og oppvekst

128 En god og trygg barnehage med kompetente ansatte er viktig for barns trivsel og utvikling.
 129 Barnehagen er en viktig omsorgsarena, og en arena for å lære gjennom lek. Foreldre skal
 130 være sikre på at barna trives og får god utvikling. Tidlig innsats starter i barnehagen og vi må
 131 sørge for at flere barn får mulighet til å delta i barnehagen.

132 Skolen skal være preget av en kultur for læring, hvor alle kan lykkes uavhengig av bakgrunn.
 133 Alle elever skal møte kvalifiserte lærere som gir undervisning av høy kvalitet og bidrar til at
 134 alle barn trives og opplever mestring, læringsglede og kan oppfylle sitt potensial. Alle barn
 135 skal kunne lese, skrive og regne skikkelig når de går ut av grunnskolen.

136 Med Høyre i regjering ble det gjennomført et løft for tidlig innsats, læreres kompetanse og
 137 yrkesfagene. Et av de viktige neste stegene er en fornyelse av ungdomsskolen, gjennom å
 138 gjøre den mer praktisk og variert, og forberede elevene bedre til videregående opplæring.

139 Fortsatt er det for mange som begynner på ungdomsskolen uten å kunne lese og skrive
 140 skikkelig. 1 av 4 elever på 8.trinn i ungdomsskolen kan ikke lese skikkelig, og nesten 1 av 3
 141 mangler grunnleggende kompetanse i matematikk. Hvis ikke ungdomsskolen retter opp
 142 dette, vet vi at disse elevene vil slite med å fullføre videregående.

143 Selv om over 5000 flere elever fullfører videregående nå, sammenlignet med 2013, er det
 144 fremdeles tusenvis som hvert år ikke fullfører. Fullført videregående opplæring er
 145 inngangsbilletten til videre studier, arbeid og et godt og aktivt liv.

146 Flere ungdommer bør kunne velge yrkesfag. Dimensjonering av utdanningsprogrammet på
 147 videregående bør i større grad fastsettes ut fra næringslivets behov og tilgjengelige
 148 arbeidsplasser, yrkesopplæringsnemndenes rolle bør styrkes og anbefalingene deres
 149 tillegges mer vekt.

150 Det er for store kvalitetsforskjeller mellom skoler, kommuner og fylker. Det kan være flere
151 år med læring som skiller elever på ulike skoler. Det gir mange elever et dårlig utgangspunkt
152 og vil gi dem utfordringer i møte med videre skole og arbeid. Kommuner og
153 fylkeskommuner som skoleeiere er ansvarlig for kvalitet og innhold i tilbudet til elevene.

154 Elever med utviklingshemming styres i dag i for stor grad mot studiespesialisering, og
155 opplever å ikke mestre skoleløpet. I Østfold og Vestfold har de jobbet målrettet for at elever
156 kan være lærekandidater som et alternativ. Da kan de få kompetansebevis, som et
157 alternativ til fagbrev, og står dermed bedre rustet til å jobbe i varig tilrettelagt arbeid, eller i
158 ordinær virksomhet med tilpasset oppfølging.

159 Det er viktig at digitalisering i skolen ikke handler om å bare "sette strøm på bøker", eller
160 fører til en ukritisk bruk av skjerm og digitale verktøy og læremidler i skolen. Bruken av
161 analoge eller digitale læremidler skal baseres på hva som best mulig bidrar til bedre
162 undervisning, økt læringsutbytte og universell utforming for elevene.

163 Forutsetningen for god bruk av digitale læremidler er at lærere og skoleledere har høy
164 digital kompetanse og gode muligheter for etter- og videreutdanning innen pedagogisk bruk
165 av digitale verktøy. Høyre har tillit til at det er skoleledere og lærere som best vurderer
166 hvordan undervisningen skal gjennomføres, og hvilke læremidler som gir best
167 læringsutbytte for den enkelte elev.

168 Høyre vil:

- 169 • styrke laget rundt eleven og inkludere flere fagmiljøer, yrkesgrupper og kompetanser
170 inn i, og rundt skolen for å støtte opp under elevenes behov og styrke miljøarbeidet
171 generelt.
- 172 • styrke laget rundt rektor og avlaste rektor for administrative oppgaver slik at rektor
173 kan være en synlig og pedagogisk leder.
- 174 • sikre at plikten til samarbeid mellom barnehager og skoler følges slik at overgangen
175 for barna blir god.
- 176 • likebehandle offentlige, ideelle og private barnehager for å sikre mangfold og kvalitet
177 i tilbudet og forutsigbare og rettferdige rammevilkår.
- 178 • sikre at familier med rett til redusert barnehageavgift automatisk også gis rett til
179 reduserte kostpenger og eventuelle andre utgifter tilknyttet barnehagen.
- 180 • sørge for et mangfoldig barnehagetilbud, gjennom å legge til rette for mer fleksible
181 åpningstider i barnehagen og sikre et godt samarbeid mellom barnehager i
182 kommunen slik at det alltid er en barnehage som er åpen i ferier.
- 183 • prioritere tidlig innsats gjennom hele skoleløpet og sikre at retten til
184 intensivopplæring i lesing, skriving og regning oppfylles.
- 185 • styrke og samle rådgivnings- og karriereveiledningstjenesten, og innføre krav til
186 kompetanse hos rådgivere i skolen.
- 187 • legge til rette for økt bruk av leksehjelp.

- 188 • gjeninnføre lærerspesialistordningen og etablere flere karriereveier i skolen for
- 189 lærere som brenner for god undervisning i klasserommet.
- 190 • sikre at alle lærere som skal undervise i fagene oppfyller de ordinære kravene til
- 191 fordypning i norsk, matte og engelsk og prioritere etter- og videreutdanning innen
- 192 disse fagene.
- 193 • prioritere veiledningsordningen for nytilsatte nyutdannede lærere barnehagelærere.
- 194 • innføre et nasjonalt fraværregister og gi skolene plikt til å følge opp elever fra første
- 195 fraværsdag i grunnskolen gjennom klare rutiner og planer for fraværsoppfølging og -
- 196 forebygging.
- 197 • styrke lærekandidatordningen og oppfordre fylkeskommuner til å ta inspirasjon av
- 198 Østfold- og Vestfoldmodellen.
- 199 • alle skoler skal ha et systematisk arbeid for et inkluderende skolemiljø for å hindre
- 200 forekomst av mobbing og sosial utestenging.
- 201 • ha som mål at alle barn får tilbud om barnehageplass fra fylte ett år eller endt
- 202 permisjon gjennom et mer fleksibelt barnehageopptak.
- 203 • legge til rette for økt samarbeid med mellom kommunen og utdanningsinstitusjoner
- 204 i regionen, og være en attraktiv studentkommune gjennom å tilrettelegge godt for å
- 205 bo, studere og delta i lokalt samfunns- og arbeidsliv.
- 206 • sikre økt kompetanse for lærere og skoleledere i pedagogisk bruk av digitale verktøy
- 207 og sikre at elever og foresatte har innsikt i hvordan digitale verktøy og læremidler
- 208 brukes i opplæringen.
- 209 • legge til rette for forserte løp slik at flere elever med høyt læringspotensial får
- 210 muligheten til å forsere enkeltfag, trinn eller nivåer.
- 211 • at spesialundervisning skal gis av personale med rett kompetanse.
- 212 • innføre fritt skolevalg slik at elevene sikres rett til å velge videregående skole.
- 213 • det bør tilbys sommerskole i samarbeid mellom skoler, frivilligheten og næringsliv.
- 214 • legge til rette for økt rekruttering av lærere og gjennomføring av tiltak som styrker
- 215 skole- og læringsmiljøet for elevene på skoler i levekårsutsatte områder.
- 216 • bedre samarbeidet mellom tjenester rettet mot med barn og unge.
- 217 • at alle kommuner bør ha tilbud om alternative opplæringsarenaer
- 218 • gjennomføre flere forsøk med anonym retting av store prøver i skolen, for eksempel
- 219 heldagsprøver.
- 220 • sikre flere læreplasser gjennom å følge opp krav til bruk av lærlinger i offentlige
- 221 kontrakter, tilby flere relevante læreplasser i offentlig sektor og inngå avtaler med
- 222 regionalt arbeids- og næringsliv.
- 223 • legge til rette for økt samarbeid med næringslivet for å sikre oppdatert og moderne
- 224 teknologi og utstyr i yrkesfagene.
- 225 • legge til rette for flere profilskoler blant ungdomsskolene, for eksempel innen idrett,
- 226 realfag eller entreprenørskap.

- 227 • kartlegge barns språkutvikling før skolestart, sette inn hjelp til de barna som har
228 behov for det og sikre at skolen har tilgang til denne informasjonen ved skolestart
229

230 [Mangfold og integrering](#)

231 Integrering er en viktig oppgave for kommunene. For Høyre er det et sentralt mål at
232 foreldrenes bakgrunn ikke skal ha noe å si for de mulighetene den enkelte får i livet. Alle
233 barn skal ha like muligheter til å lykkes, og sikres et grunnlag for å klare seg godt videre i
234 livet. Gode og trygge oppvekstvilkår for barn og unge vil bidra til å forebygge radikaliserings-
235 og ekstremisme.

236 Barnehagen er en viktig arena for inkludering og læring. Selv om andelen innvandrere som
237 går i barnehage går opp, er andelen fortsatt lavere enn for befolkningen for øvrig.

238 En god skole er blant de viktigste tiltakene for å gi alle like muligheter til å lykkes, uavhengig
239 av foreldrenes bakgrunn. En god skole er derfor et viktig tiltak for å integrere bedre. Mange
240 som kommer til Norge har liten eller ingen utdanning. Dette gjelder spesielt de med
241 fluktbakgrunn. Det viktigste verktøyet for å få flere innvandrere varig ut i arbeid er å gi de
242 den formelle kvalifiseringen som arbeidslivet etterspør og bedre norskopplæring.

243 Høyre vil:

- 244 • prioritere å styrke fritidstilbudet til ungdom i områder med levekårsutfordringer, for
245 eksempel møteplasser, sommerjobber, fritidsklubber og fritidsaktiviteter, gjerne
246 gjennom frivilligheten.
- 247 • stimulere til et mangfoldig og tilrettelagt kultur- og idrettstilbud som bidrar til at
248 flere får delta lengre i idretten, friluftsliv og i frivilligheten.
- 249 • forvente at kommunene samarbeider med næringslivet for å skape forutsigbare
250 ordninger for å inkludere arbeidsinnvandrere i lokalsamfunnet og i frivilligheten. øke
251 andelen barn i barnehage blant barn av innvandrere, for eksempel gjennom
252 oppsøkende og informerende virksomhet.
- 253 • at kommunene aktivt benytter seg av ordningen med integreringskontrakt.
- 254 • at kommunene utarbeider egne planer for å forebygge og bekjempe rasisme og
255 diskriminering.
- 256 • oppfordre kommuner til å inngå samarbeidsavtaler med bedrifter for å inkludere
257 flere innvandrere i arbeidslivet.
- 258 • sikre tilstrekkelig adgang på tolker i kommunene.
- 259 • sørge for bedre norskopplæring for innvandrere gjennom blant annet å tilby
260 kompetanseheving for norsklærere.

261 [Pasientenes helsetjeneste](#)

262 Høyre vil at det skal være enkelt å ta gode valg for egen helse og livsstil. Høyre vil føre en
263 folkehelsepolitikk som i størst mulig grad bygger på positive virkemidler med belønning og
264 stimulering. Folkehelsearbeidet må tilpasses mennesker i alle livsfaser og bidra til å redusere
265 sosiale forskjeller.

266 Primærhelsetjenesten er førstelinjen i helse- og omsorgstjenesten og skal skape grunnlaget
267 for forebygging og tidlig innsats. Alle skal få god og riktig hjelp når man trenger det. Høyre
268 mener det viktigste i helse- og omsorgstjenesten er pasienten, ikke systemet, eller om det er
269 det offentlige private eller ideelle som leverer tjenestene. Høyre vil utvikle helse- og
270 omsorgstjenester med god kvalitet og vil at pasienten skal ha mer valgfrihet og
271 forutsigbarhet.

272

273 Fastlegen er en av bærebjelkene i helse- og omsorgstjenesten. Antall pasienter som står
274 uten en fastlege har økt betydelig de siste årene. Det er viktig å bidra til en stabil
275 fastlegeordning og at det er attraktivt å være fastlege. Høyre mener at fastlegeordningen
276 må være tilgjengelig, kompetent og moderne, til det beste for pasienten. Det er også viktig
277 at fremtidens fastlegeordning kan tilby tverrfaglig oppfølging av mennesker med
278 sammensatte behov.

279

280 Høyre vil:

- 281 • legge bedre til rette for organisert eller egenorganisert fysisk aktivitet i nærmiljøet.
- 282 • utvide ungdomshelsestasjonens lavterskeltilbud, også digitalt. Etablere flere
283 helsetilbud eller ha egne helsestasjonstider for gutter.
- 284 • at kommunestyrene årlig behandler en rapport om tilstanden i helse- og
285 omsorgstjenesten, der både brukerundersøkelser, objektive kvalitetsindikatorer,
286 pårørendetilfredshet og brukertilfredshet måles.
- 287 • beholde hele, faste stillinger som hovedregel og utvikle arbeidstidsbestemmelser
288 som gjør at flest mulig kan jobbe i hele og faste stillinger, særlig i offentlig sektor.
- 289 • legge til rette for oppgaveglidning mellom leger, sykepleiere, helsefagarbeidere og
290 andre helsepersonell der dette er hensiktsmessig.
- 291 • sørge for bedre samarbeid mellom kommuner og sykehus om habilitering og
292 rehabilitering, men også med frivilligheten om lavterskeltilbud.
- 293 • legge til rette for mangfold blant tjenestetilbydere og sikre pasientene og brukernes
294 valgfrihet.
- 295 • at alle innbyggere som har behov for det har tilgang på et kommunalt
296 lavterskeltilbud innenfor psykisk helse, enten i egen kommune eller i samarbeid med
297 andre kommuner.
- 298 • at innbyggerne skal ha tilbud om digital oppfølging ved behov.
- 299 • at kommunen og politiet har et tett samarbeid for å følge opp vold og negativ sosial
300 kontroll i kommunen, for eksempel gjennom politirådene.
- 301 • videreutvikle primærhelseteam ved å åpne for tverrfaglige praksiser som også
302 inkluderer psykolog, fysioterapeuter og andre helseprofesjoner.
- 303 • legge bedre til rette for at leger kan gjennomføre sin allmennlegespesialisering i
304 samarbeid med eller hos privat leverandører.
- 305 • styrke det forebyggende arbeidet rettet særlig mot barn og unge for å redusere
306 risikoen for helseskadelig rusbruk.
- 307 • styrke det kommunale ettervernstilbudet for rusavhengige.

- 308 • at alle kommuner skal ha en rusomsorg med mål å sørge for at rusavhengige får god
- 309 oppfølging hos kommunen, og ikke straffe brukeren.
- 310 • sikre at studenter har tilgang på et godt helsetilbud i kommunen de studerer i.
- 311 • sikre gode overganger for pasienter mellom statlig og kommunal helsetjeneste.
- 312 • sikre at den kommunale helsetjenesten og skolehelsetjenesten har tilgang på god
- 313 kompetanse om rusproblemer og psykisk helse.
- 314 • styrke det forebyggende arbeidet mot spiseforstyrrelser.
- 315 • sikre at alle kvinner får tilbud om hjemmebesøk etter fødsel.

316 Aldersvennlige lokalsamfunn og en god eldreomsorg

317 Vi lever lengre og vi blir flere eldre. De neste 30 årene vil antallet mennesker over 70 år bli
318 doblet. Det gjør at vi må ha løsninger som tilrettelegger for å skape et mer aldersvennlig
319 samfunn og en god eldreomsorg. For Høyre handler det å skape et mer aldersinkluderende
320 samfunn om hva vi som samfunn kan gjøre for at hver enkelt skal kunne bruke sine
321 ressurser og være sjef i eget liv – også i alderdommen. Derfor lanserte Høyre i regjering
322 reformen Leve hele livet.

323

324 I årene fremover må vi mobilisere mer av den arbeidskraften som er tilgjengelig. Det er også
325 god helse for alle dem som kan være i arbeid. En mer aktiv og offensiv arbeidsgiverpolitikk
326 kan bidra til at avgangsalderen øker, og at man beholder kompetente og erfarne
327 medarbeidere som er vanskelig å erstatte. Kommunene er store og attraktive arbeidsplasser
328 og kommunens arbeidsgiverpolitikk bør være tydelig på at man også satser på kommunens
329 egne seniorer og gjøre mer for å bidra til et inkluderende arbeidsliv. Tiltak som iverksettes
330 bør dreie seg om forhold på arbeidsplassen da forskning viser at hvordan man har det på
331 jobben kan være en avgjørende faktor i valget mellom arbeid og pensjon.

332

333 De fleste eldre i Norge lever gode liv. De former sin egen hverdag, er aktive og deltar i
334 sosiale fellesskap. Eldre skal kunne mestre livet og vite at de får god hjelp når de har behov
335 for det, både av pårørende og ansatte, uten at pårørende blir utslitte. Ute i
336 lokalsamfunnene finnes det gode løsninger for å sikre dette, men mange av dem brukes av
337 for få kommuner og er for tilfeldige. Alle fortjener en god og verdig eldreomsorg, tilpasset
338 egne behov. I dag er kvaliteten for tilfeldig etter hvilken kommune man bor i, og for mange
339 eldre opplever at de faller mellom to stoler.

340

341 Høyre vil:

- 342 • inkludere flere i arbeidslivet og legge til rette for at innbyggere som kan og vil får stå
- 343 lengre i arbeid.
- 344 • at kommunens ledere tilbys relevant lederopplæring innen aldring, arbeid, holdning
- 345 til alder og diskriminering, samt kunnskap om læring i voksen alder og hva som
- 346 skaper en god senkarriere. Kommunens ledere bør og trenes i å gjennomføre
- 347 strukturerte medarbeidersamtaler med et seniorperspektiv.
- 348 • støtte opp under flere tiltak som styrker overgangen mellom full jobb og
- 349 pensjonstilværelsen.

- 350 • sikre gode transporttilbud slik at eldre enkelt kommer seg til ulike aktivitetstilbud,
351 gjerne i samarbeid med frivilligheten.
- 352 • ha flere lavterskel psykiske helsetilbud for eldre, for eksempel med tilbud om
353 individuelle samtaler eller gruppesamtaler på helse- og aktivitetsstasjonene og
354 mestrings- og livsgledekurs.
- 355 • at alle kommuner skal ha en pårørendestrategi.
- 356 • at alle pårørende tilbys avlastning og har en koordinator eller kontaktperson i
357 kommunene de kan kontakte.
- 358 • at innbyggere i større grad tilbys hjemmebesøk av leger etter behov.
- 359 • øke kunnskapen om digital sikkerhet hos eldre, slik at eldre blir trygge digitale
360 brukere.
- 361 • ha mer valgfrihet og fritt brukervalg i eldreomsorgen og hjemmehjelpen.
- 362 • styrke hjemmetjenesten og åpne for at flere kan bidra med tilbud og aktivitet til de
363 eldre gjennom hjemmetjenesten.
- 364 • sikre faglige sterke kommunale helsetjenester, og sørge for bedre sammenheng
365 mellom tjenestene.
- 366 • sikre de eldre mer valgfrihet i mat- og måltider og styrke ernæringstilbudet.
- 367 • jobbe for å begrense antall helsepersonell eldre må forholde seg til i hverdagen.
- 368 • sørge for at eldre gifte og samboende kan få bo og leve sammen på sykehjem.
- 369 • mobilisere friske eldre inn i eldreomsorgen gjennom frivilligheten.
- 370 • tilby minst en times aktivitet på eller utenfor sykehjemmet.
- 371 • kommuner skal gjennomføre forebyggende hjemmebesøk for eldre og som også
372 følges opp i ettertid.
- 373 • i større grad tilby sommerjobber på sykehjem og i hjemmetjenesten som et
374 rekrutteringstiltak for å få flere til å ta utdanning innen helse- og omsorgsfag.
- 375 • intensivere arbeidet med å anskaffe og implementere velferdsteknologi, blant annet
376 gjennom å øke kunnskapen om bruk av velferdsteknologi.
- 377 • sørge for at kommunene raskt følger opp alvorlige feil og hendelser for å hindre
378 ytterligere avvik og forbedre tjenestene.
- 379 • satse offensivt på å utdanne, rekruttere og beholde helsepersonell i alle tjenester
380 innen omsorgstrappen.
- 381 • tilby minst en times aktivitet på eller utenfor sykehjemmet hver dag.
- 382 • legge til rette for at eldre kan bo hjemme, blant annet ved bruk av velferdsteknologi
383 og utbygging av tilrettelagte boliger i distriktet.
- 384 • sørge for at personer med demens får et godt tilpasset og variert tilbud, for
385 eksempel gjennom demenslandsbyer der det er aktuelt.
- 386 • øke kunnskapen om demens i befolkningen og samarbeide mer med frivillige om
387 etablering av aktivitetstilbud, også for yngre personer som rammes.
- 388 • i større grad vektlegge kvalitet i kommunale anbud.

389 **Kompetanse og inkludering**

390 For mange står i dag utenfor arbeidslivet, og får ikke bidratt med det de kan. Samtidig har
391 både næringslivet og offentlig sektor behov for arbeidskraft. Riktig kompetanse og god
392 arbeidsdeling er en forutsetning for gode, effektive og trygge tjenester.

393 Norge må aktivt utnytte mulighetene fra ny teknologi til å styrke konkurransekraften i
394 næringslivet, styrke verdiskapingen i offentlig sektor og håndtere vår tids store
395 samfunnsutfordringer.

396 Norsk arbeids- og næringsliv er under kontinuerlig omstilling. Nye teknologiske muligheter,
397 globalisering, migrasjon og en aldrende befolkning gjør at endringene er hurtige, og behovet
398 for omskolering og kompetanseheving vil være økende.

399 Nesten 600 000 voksne har ikke fullført videregående. Samtidig vet vi at mange voksne har
400 behov for å fylle på kompetansen sin eller omskolere seg for å stå lengre i jobb. Mange av
401 tiltakene for å sikre at retten til opplæring frem til fullført videregående opplæring ligger til
402 kommunene- og fylkeskommunene og vil bli viktig å utvikle i årene som kommer.

403 Høyre vil gi flere mennesker muligheten til å lære hele livet slik at man kan stå i arbeid
404 lenger. Ingen skal oppleve å gå ut på dato i norsk arbeidsliv.

405 En stor andel personer med nedsatt arbeids- og funksjonsevne står utenfor arbeidslivet.
406 Høyres mål er å tilrettelegge bedre for at flere skal komme ut i arbeid og samtidig sørge for
407 et meningsfullt dagtilbud for personer som ikke er i jobb.

408 Høyre vil:

- 409 • sørge for at ingen går ut på dato gjennom at alle har mulighet og tilgang til å lære
410 hele livet.
- 411 • sikre at flere voksne som ikke har fullført videregående opplæring gis en reell
412 mulighet til fullføring av videregående skole, gjennom blant annet mer modulbasert
413 opplæring, fleksibelt opptak og økt bruk av ordningen "fagbrev på jobb".
- 414 • styrke samarbeidet om kompetanserekruttering på tvers av kommuner.
- 415 • øke tilgangen på det offentlige karriereveiledningstilbudet slik at flere kan omskolere
416 seg eller skifte arbeid i voksen alder.
- 417 • at realkompetanse også skal vektlegges ved ansettelse i kommunen.
- 418 • at Ungt Entreprenørskap skal brukes som et aktivt verktøy i skolen.
- 419 • fortsette satsingen for å inkludere flere i arbeidslivet, og oppfordre alle kommuner til
420 å innføre målet om at fem prosent av de nyansatte i kommunen skal være personer
421 med hull i CV-en, eller nedsatt funksjonsevne.
- 422 • oppfordre kommunene til å skape flere arbeidsplasser for mennesker med
423 utviklingshemming, slik som for eksempel gjennom stiftelsen HELT MED.
- 424 • jobbe for flere tilrettelagte arbeidsplasser både i private og kommunale
425 virksomheter. at kommunene skal ha en gründerhjelp for dem som ønsker å starte
426 bedrift.

- 427 • samarbeide med frivilligheten for å gi flere som står utenfor arbeidslivet en
428 meningsfylt hverdag.
- 429 • støtte tiltak for å redusere antallet unge uføre i dagens arbeidsmarked ved
430 eksempelvis å oppskalere IPS (Individuell jobbstøtte).
- 431 • være gode og attraktive studentkommuner med god tilgang på studentboliger,
432 helhetlige tjenestetilbud og et godt samarbeid mellom kommune,
433 studentsamskipnad og institusjon. Kommunene skal tilrettelegge så effektivt som
434 mulig for økt studentboligbygging.

435 Samferdsel

436 Det er en styrke for Norge at vi har bosetting i hele landet. Det krever samtidig at vi bygger
437 infrastruktur som knytter landet sammen, noe som er avgjørende for at folk og varer skal
438 komme raskt frem og trygt hjem. Kommunen og fylkeskommunen har viktige
439 ansvarsområder når det kommer til samferdselspolitikken, både når det kommer til
440 planlegging og vedlikehold av vei, bane, fly, ferge, båt og tog, men også når det kommer til
441 kollektivtrafikk og byvekstvtaler.

442 Høyre mener at ved planlegging av samferdsel og kollektivsystem bør man planlegge hele
443 arbeidsmarkedsregioner i sammenheng. Da vil man ha et system som er tilpasset behovet
444 hos lokalbefolkningen.

445 Høyre vil:

- 446 • at fylkeskommunen skal gjøre samfunnsøkonomiske vurderinger ved utbygging av
447 fylkesveier.
- 448 • bedre vedlikeholdet av kommunale veier gjennom mer effektiv ressursutnyttelse.
449 tilrettelegge hele arbeidsmarkedsregioner gjennom helhetlig planleggingen av
450 samferdsel og kollektivsystem.
- 451 • etablere "hjertesoner" rundt alle barnehager og barneskoler. En hjertesone rundt
452 skolen gjør det tryggere for elevene å gå eller sykle til og fra skolen.
- 453 • prioritere trafikksikkerhet og at det legges til rette for myke trafikanter.
- 454 • bruke anbudsprosesser aktivt for å nå målet om utslippsfrie kollektiv- og
455 fergesamband.
- 456 • tilrettelegge for grønne løsninger i havneinfrastrukturen, for eksempel gjennom økt
457 tilgang til landstrøm.
- 458 • trappe opp vedlikeholdet og oppgraderingen av fylkesveinettet, uten at kostnadene
459 blir for store for den enkelte veibruker.
- 460 • videreføre byvekstvtaler også etter 2029, for å sikre miljøvennlig transport i byene.
- 461 • sikre et godt utbygd kollektivsystem i hele landet.
- 462 • sørge for å styrke rassikringen på riks- og fylkesveiene.
- 463 • Arbeide for mer fleksible billettsystemer som et virkemiddel for å gjøre
464 kollektivtransport enda mer attraktivt.

- 465 • Legge til rette for utprøving av autonome kjøretøy som en del av kollektivtilbudet
466 der forholdene ligger til rette for det.
467 • Legge til rette for et styrket el-ladetilbud langs det norske veinettet.

468 En grønnere kommune

469 Norske kommuner må gå foran i det grønne skiftet, og bidra til en klima- og miljøpolitikk
470 som kutter utslipp og tar vare på naturen. Vi skal ikke stanse utviklingen, men skape grønne
471 jobber og muligheter for verdiskaping. Vi skal nå klimamålene med tiltak som monner, ikke
472 symbolpolitikk.

473 For å få til dette, må vi ha næringslivet med på laget. Vi må stille klimakrav, satse på
474 teknologi og gjøre det lønnsomt å velge grønt. Vi må skape en mer sirkulær økonomi og
475 unngå overforbruk. Kommunene har en nøkkelrolle i klimakampen gjennom arbeid med
476 grønn transport, grønn kommuneforvaltning og grønn kommuneplanlegging. Høyre mener
477 at det er viktig å legge til rette for transformasjon og redusere kostnadene slik at flere bygg
478 gjenbrukes istedenfor å bygge nytt.

479 Høyre vil:

- 480 • kommunene må ha og ta en aktiv rolle i arbeidet for økt kraftproduksjon.
- 481 • at det legges opp til flere klimaforlik mellom kommuner.
- 482 • sikre helhetlig struktur og planer for grøntområder, gjennom å sikre parker, torg og
483 møteplasser, samt tilgang til fjord, elver og bekker.
- 484 • at det ved nybygg stilles krav til klimavennlig materialbruk, holdbarhet, sirkularitet
485 og livsløpsstandarder. Byggeplasser skal være fossilfrie der det er mulig og på sikt
486 utslippsfrie.
- 487 • styrke bevilgningen til, og øke satsene for ENØK-tiltak som reduserer strømforbruk,
488 som isolering, bytte av vinduer og innføring av solcelle for privatpersoner, næringsliv
489 og gårdeiere.
- 490 • styrke ENØK-ordningen gjennom forenkling og tilpasning av søknadsformatet og
491 sikre tilgjengeliggjøring av enkel og nødvendig informasjon knyttet til enøk-
492 ordningene.
- 493 • sikre mer lokal produksjon av energi, blant annet ved å fjerne regulatoriske barrierer
494 som hindrer etablering av solcelleanlegg i boliger, nabolag og i næringsparker.
- 495 • støtte opp under tiltak for å kutte utslipp fra kommunenes avfallshåndtering, for
496 eksempel etablere fangstanlegg på flere avfallsforbrenningsanlegg i Norge (CCS).
- 497 • ha en plan for utsortering av alle klær og tekstiler innen 2025, og sikre at større
498 andel av ødelagte tekstiler gjenvinnes.
- 499 • sørge for flere lavterskeltiltak mot lokal forsøpling, som for eksempel panteringer.
- 500 • det offentlige må utnytte mulighetene som ligger innen gjenbruk, og stille krav om
501 mer gjenbruk i offentlig innkjøp
- 502 • ta hensyn til nærmiljøenes etablerte karakter ved by- og tettstedsutvikling.
- 503 • Jobbe for biologisk mangfold gjennom blant annet flere insektshoteller.

504 Familie, kultur og fritid

505 Alle skal kunne delta på fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes lommebok. Gjennom
506 fritidsaktiviteter møter man venner, har det gøy sammen og får viktig erfaring. Ikke alle barn
507 og unge som har mulighet til å delta på grunn av økonomi. Høyre vil at alle barn skal ha
508 mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, enten det er organisert eller egenorganisert.

509 Interessen for gaming og e-sport vokser i rekordfart og har de siste årene også fått et
510 betydelig endret omdømme i positiv forstand. E-sport og gaming er sosialt, en populær
511 fritidsinteresse og konkurranseaktivitet, en god læringsarena som gir verdifull kompetanse
512 også for arbeidslivet, og et verdifullt pedagogisk verktøy i undervisningen som gir elevene
513 økt læring, mestring og tilleggskompetanse som vil være sterkt etterspurt i fremtiden.

514 Høyre vil:

- 515 • sikre ordninger som kan dekke kostnader slik at alle barn skal kunne delta på minst
516 én fritidsaktivitet.
- 517 • at offentlig støtte ikke skal bidra til økt konkurranse for private kulturaktører.
- 518 • at offentlige bygg/kulturbygg skal være tilgjengelig for barne- og
519 ungdomsorganisasjoner.
- 520 • se på regelverket for frivillighet og gjøre det enklere å delta.
- 521 • legge til rette for frivillige aktører både som leverandører av offentlige tjenester og
522 for å mobilisere frivillige som kompletterer de offentlige tjenestene - eksempelvis
523 besøkstjenester og leksehjelp.
- 524 • styrke og videreføre utlånsordninger til fritidsaktiviteter.
- 525 • stimulere til et mangfoldig og tilrettelagt idrettstilbud i samarbeid med idretten,
526 frivilligheten og lokalt næringsliv, som bidrar til at flere får et fritidstilbud.
- 527 • prioritere utvikling av attraktive, bærekraftige og fremtidsrettede aktivitetsarenaer
528 som er tilrettelagt for sambruk og flerbruk.
- 529 • aktivt jobbe for å spre informasjon om kultur- og fritidstilbud i kommunen
- 530 • legge til rette for samarbeid med næringsliv, boligbyggelag og andre om bygging av
531 idrettsanlegg, herunder svømmeanlegg, spesielt i kommuner og storbyer som har
532 dårlig dekning.
- 533 • sørge for at flere arenaer som flerbrukshaller, bibliotek og kulturhus er tilrettelagt
534 for et bredt tilbud, inkludert datatreff, e-sport-konkurranser og andre aktiviteter,
535 gjerne i samarbeid med idrettslag eller andre aktører. styrke frivilligheten og
536 idrettens rolle i integreringsarbeidet gjennom støtte til lavterskeltilbud og
537 aktivitetsguider.
- 538 • samarbeide med frivillige, kommunene, fylkeskommunen, lag og organisasjoner på
539 offentlige og private arenaer om å gi kunst og kultur til flest mulig.
- 540 • skape fremtidens kulturskole med et bredt spekter av aktiviteter, både i kommunal
541 og privat regi.
- 542 • styrke frivillighetens rolle i integrerings- og inkluderingsarbeidet gjennom støtte til
543 lavterskeltilbud og aktivitetsguider.

- 544 • støtte prosjekter som bidrar til at personer med funksjonsnedsettelse kan ta del i
545 idrett og andre aktiviteter.
- 546 • gjennomgå kriteriene for spillemiddelfordelingen, blant annet om for eksempel
547 slitasje skal inngå ved vurdering av skifte av dekke, ikke bare antall år.
- 548 • ha som mål at alle barn får tilbud om barnehageplass fra fylte ett år eller endt
549 permisjon gjennom et mer fleksibelt barnehageopptak.

550 En digital og næringsvennlig kommune

551 For å skape moderne kommuner må vi bruke flere digitale løsninger – både for å forenkle
552 tjenestene, men også for å sikre at vi bruker arbeidskraften vår på best mulig måte.

553 Det er et stort potensial for å utnytte ny og digital teknologi til å legge til rette for at nye
554 bedrifter kan starte opp basert på nye forretningsmodeller. Det krever moderne digital
555 infrastruktur med tilstrekkelig kapasitet.

556 Høyre vil skape næringspolitiske ja-kommuner der det er attraktivt å investere i både
557 eksisterende og ny næringsvirksomhet.

558 Behovet for digitalisering og grønn omstilling treffer mange bedrifter og lokalsamfunn.
559 Kommunene må være åpne og anerkjenne at digitalisering og teknologiske fremskritt skal
560 finne sted både i egne organisasjoner, og som en god medspiller til det private næringsliv.

561 Kontinuerlig utvikling og tilgjengeliggjøring av kompetanse er viktigere enn noensinne.
562 Mangel på kvalifisert arbeidskraft bremser vekst og verdiskaping i næringslivet. Høyre vil
563 legge til rette for økt samarbeid mellom lokalt næringsliv og videregående skoler, særlig
564 innen yrkesfag.

565 Høyre vil:

- 566 • tilby eldre digital assistanse, f.eks. en ordning med digital hjemmehjelp eller på
567 bibliotek og servicetorg.
- 568 • støtte frivillige organisasjoner som jobber for å hindre digitalt utenforskap, for
569 eksempel Seniornett.
- 570 • ha et alternativ for de som ikke har mulighet til å være med i det digitale samfunnet
- 571 • gi ENØK-støtte for velprøvde teknologier for å fange opp også personer med dårlig
572 økonomi.
- 573 • tilrettelegge for at det kan skapes digitale saksbehandlingssystemer som er
574 brukervennlige og gir innbyggerne og næringslivet god oversikt.
- 575 • tilrettelegge for at det kan skapes brukervennlige digitale løsninger for
576 byggesaksøknader som også gir innbyggerne og næringslivet oversikt over status for
577 egen søknad.
- 578 • benytte kommunal innkjøpsmakt mer strategisk til å fremme innovasjon,
579 klimavennlig teknologi, sirkulære løsninger og konkurranseevne i bedriftene. Der det
580 er mulig, skal avtaleverdien være lav nok til at små og mellomstore bedrifter kan bli
581 leverandører til kommunene.

- 582   • legge til rette for økt deling av data mellom kommunal og privat sektor.
583   • gjøre helsekortet for gravide digitalt.

584 Trygge lokalsamfunn

585 Høyre vil sikre trygge lokalsamfunn. Det handler blant annet om å sikre gode bomiljø, ha et
586 tilgjengelig politi med høy kvalitet og god beredskap lokalt.

587

588 Kommunene og politiet må samarbeide tett for å forebygge kriminalitet. Det er særlig viktig
589 at politiet har tett samarbeid med blant annet skolen, helsevesenet og barnevernet om å
590 følge opp barn og unge i kriminalitetsutsatte områder. Det er også behov for å styrke
591 politiet og kommunenes muligheter for å drive forebyggende arbeid rettet mot psykisk syke
592 med tilbøyelighet til voldelig atferd.

593

594 Vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem og rammer folk i omgivelser hvor de skal
595 føle seg trygge. Høyre i regjering hadde et klart mål om å intensivere innsatsen med
596 forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner – vold som i ytterste konsekvens kan
597 føre til tap av menneskeliv. Det arbeidet må også følges opp i kommunene.

598

599 Høyre vil:

- 600   • styrke ordningen med politiråd, politikontakter og samarbeids-/tjenesteavtaler
601 mellom kommunene og politiet
- 602   • etablere en digital samhandlingsplattform for politiet og kommunene, hvor de kan
603 dele informasjon for å sikre god oppfølging og forebygging overfor ungdom.
- 604   • oppfordre flere kommuner til å ta i bruk SLT-modellen og ansette SLT-koordinator.
- 605   • opprette et formalisert samarbeid mellom politiet og psykisk helsevern/sosialetaten,
606 etter modell av SLT-ordningen.
- 607   • utarbeide/revidere og følge opp kommunal handlingsplan mot vold i nære relasjoner.
- 608   • oppfordre kommunene til å etablere voldsforebyggende koordinator i kommunene for
609 å samordne kommunens hjelpetilbud til den voldsutsatte.
- 610   • oppfordre kommunene til å etablere et voldsforebyggende team i kommunene, der
611 ansatte kan drøfte saker ved mistanke om vold og overgrep.
- 612   • sikre tilstrekkelig bemanning i krisesentrene, og oppfordre kommunene til å inngå
613 samarbeidsavtaler eller andre former for forpliktende samarbeid mellom krisesentrene og
614 andre tjenester i kommunen.